

سرشناسنامه: رقیه، مزنگی. ۱۳۶۱
عنوان و پدیدآوران: پرندگان/ تحقیق و تألیف: رقیه مزنگی
مشخصات نشر: مشهد: مؤسسه انتشاراتی خاتم - ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۱۲۲ ص. مصور دارد.
شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۰۷-۲۲-۴
شابک جلد دوم: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۰۷-۵۶-۹
یادداشت: فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا.
موضوع: پرندگان
موضوع: پرندگان ایران
موضوع: پرنده شناسی
رده بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۵/۵۶/۲ ن RA776
رده دیویی: ۲۱۴/۱۰

مؤسسه انتشاراتی خاتم

شناسنامه کتاب نشر و پخش همراه: ۷ - ۸۶ ۸۳ ۹۰۶ ۹۱۵

عنوان: پرندگان جلد دوم
تحقیق و تألیف: رقیه مزنگی
ویرایش: شورای بررسی مؤسسه انتشاراتی خاتم
صفحه آرای و تنظیم: سید علی ریحانی شرق
ناشر: مؤسسه انتشاراتی خاتم
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵
شماره گان: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ: معین
طراح جلد: سید علی ریحانی
قیمت دوره: ۲۴۷۰۰ تومان
شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۰۷-۲۲-۴
شابک جلد دوم: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۰۷-۵۶-۹
کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

نون والقلم:

خداوند قلم را آفرید تا برای آیندگان بنگارد

پرندگان

جلد دوم

مؤلف: رقیه مزنگی

مؤسسه انتشاراتی خاتم

۱۳۹۵

۷	راسته غاز-anseriformes (تعداد گونه ها : ۳۱)
۷	تیره مرغابی-Anatidae (تعداد گونه ها : ۳۱)
۷	زیر تیره غاز (تعداد گونه ها : ۱۰)
۸	قوها-snaws (تعداد گونه ها : ۸)
۸	قوی گنگ (قوی ساکت)
۱۲	قوی کوچک (قوی تندرا)
۱۶	قوی کوچک
۱۸	قوی سوت زن
۱۹	غاز پا زرد
۲۲	غاز پیشانی سفید کوچک
۲۵	غاز پیشانی سفید بزرگ
۲۸	غاز خاکستری
۳۲	عروس غاز
۳۶	فریادکش
۴۰	اردک های غاز نما-shelducks (تعداد گونه ها : ۲)
۴۰	تنجه
۴۴	آنقوت
۵۰	اردک های روی آب چر-skud-gnideef-ecafrus (۸)
۵۰	اردک مرمری (خوتکا مرمری)
۵۴	نوک پهن (اردک نوک پهن شمالی)
۵۸	خوتکای سفید (خوتکای ابرو سفید)
۶۲	فیلوش (اردک فیلوش شمالی)
۶۵	گیلار
۶۹	خوتکا معمولی (خوتکا اوراسیایی)
۷۲	اردک سر سبز (اردک کله سبز)
۷۶	اردک ارده ای
۸۰	اردک های ماهیخوار-sllibwas (۴)
۸۱	اردک سر سفید

۸۳	 مرگوس بزرگ
۸۵	 مرگوس سفید
۸۷	 مرگوس کاکلی
۸۹	 اردک های غواص-diving-ducks (۹ تیره)
۹۰	 اردک چشم طلایی
۹۳	 اردک دم‌دراز
۹۷	 اسکوتر بال سفید(اردک سیاه مخملی)
۱۰۰	 اسکوتر سیاه (اردک سیاه)
۱۰۴	 اردک سر سیاه بزرگ
۱۰۸	 اردک سیاه کاکل
۱۱۲	 اردک بلوطی (اردک بلوطی غواص)
۱۱۶	 اردک سر حنایی
۱۱۹	 اردک تاجدار

راسته غاز-anseriformes (تعداد گونه ها: ۳۱)

این راسته، دو گروه اصلی را در بر می گیرد: (الف) قوها و غازها (ب) اردک ها. پرندگانی آب زی اند و جثه ی بزرگی دارند. منقاری بزرگ، پهن و کشیده، پاهایی نسبتا کوتاه و گردنی دراز و باریک دارند. بدن جوجه ها از کرک پر پوشیده شده و به محض خروج از تخم، آشیانه را ترک می کنند. غاز سانان، پرندگانی اجتماعی اند.

تیره مرغابی-Anatidae (تعداد گونه ها: ۳۱)

این تیره، پرندگانی آب زی اند و قوها، غازها، اردک های غاز نما، اردک های روی آبچر، اردک هایغواص و اردک های ماهیخوار را در بر می گیرد. گردنی دراز و بال هایی نسبتا باریک و نوک تیز دارند. پاها پرده دار و منقارشان پهن است که کناره های منقار دنداندار است. بدن جوجه ها از کرک پر پوشیده شده؛ به محض خروج از تخم آشیانه را ترک می کنند این پرنده، آشیانه اش را لابلای گیاهان انبوه روی زمین که به شکلی ساده، پوشیده از پر است، می سازد. نر و ماده همشکل اند. تغذیه شان متنوع و از گیاهان و جانوران آبی است. برخی از این پرندگان به صورت گروهی در شالیزارها یا مزارع گندم وجو، می چرند.

زیر تیره غاز (تعداد گونه ها: ۱۰)

این زیرتیره، پرندگانی آب زی اند و از مرغابی های پر سر و صدا هستند. گردنشان از اردک ها دراز تر و سه انگشت جلویی پا، پرده دار است. پاها تقریبا در وسط سطح شکمی قرار دارد. نو ماده همشکل اند و هنگام مهاجرت به شکل «۸» پرواز می کنند. روی زمین، در کنار اراضی باتلاقی و تالاب ها آشیانه ساخته و تولید مثل می کنند.

قوها-snaws (تعداد گونه ها : ۸)

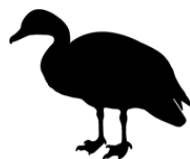
قوها در زمره بزرگترین مرغابیان و دارای گردنی دراز و باریک هستند. نر و ماده آن ها هم شکل هستند. معمولا سر را به داخل آب فرو برده و از گیاهان ته آب تغذیه می کنند. گاهی نیز در مزارع و روزی زمین می چرند. روی زمین آشیانه می سازند و به شکل "۸" پرواز می کنند.

قوی گنگ (قوی ساکت)

قوی گنگ اندازه اش ۱۵۰ سانتی متر است ؛ جثه اش به اندازه قوی فریادکش ولی بزرگتر از قوی کوچک است و نشانه تشخیص آن ؛ از هردوی آنها منقار نارنجی رنگ با قاعده برآمده و سیاه می باشد ، همچنین در هنگام شنا ، گردنش را به حالتی زیبا خم می کند و منقارش را به سمت پایین نگاه می دارد و اغلب اوقات شاهپرهای ثانوی بال خود را بلند می کند ، به خصوص در مواردی که حالت تهاجمی به خود می گیرد . پرنده نابالغ قهوه ای کمرنگ و چرک و روی هم رفته پرننگتر از نابالغ قوی فریاد کش است ، منقارش بدون برآمدگی و به رنگ صورتی مایل به خاکستری ، و پاهایش خاکستری رنگ می باشد . پرواز این پرنده ، پرتوان و مستقیم است ، با گردن راست و کشیده و حرکت بالهایش صدایی نظیر آوای موسیقی ایجاد می کند . جز در فصل زاد و ولد همیشه به طور دسته جمعی زندگی می کنید (گاهی به صورت گله های خیلی بزرگ دیده می شوند)

نیم رخ سایه پرنده

اندازه پرنده: 75-175 Cm

طبقه‌بندی علمی

فرمانروا: جانوران

شاخه: طنابداران

رده: پرندگان

راسته: غاز سنان - anseriformes

قوها - swans

نام علمی: Cygnus olor

نام انگلیسی: Mute Swan

نقشه پراکندگی قوی گنگ (قوی ساکت):

صدای قوی گنگ (قوی ساکت):

صدای این پرنده؛ در فصل تولیدمثل، خشن و نعره مانند است اما در بقیه‌ی فصول آرام است.

پراکندگی قوی گنگ (قوی ساکت)

قوی گنگ به صورت طبیعی در مناطق معتدل که از اروپا و آسیای غربی آغاز می‌شوند و در شرق به سرزمین پریمورسکی در روسیه می‌رسند، زندگی می‌کنند. تعداد کل قوهای گنگ بومی در جهان ۵۰۰،۰۰۰ عدد در پایان فصل زایش (بالغ‌ها به همراه جوجه‌ها) است؛ از این میان ۳۵۰،۰۰۰ تا در سرزمین‌های شوروی پیشین زندگی می‌کنند. آن‌ها همچنین به مناطقی دیگر از جهان که بومی‌اش نبوده‌اند، معرفی شده‌اند. تعداد این پرندگان در ژاپن نزدیک ۲۰۰ عدد، کمتر از ۲۰۰ تا در زلاندنو، و به صورت تقریبی ۱۲۰ تا در آفریقای جنوبی است. قوی گنگ پرنده‌ای است که زمستان‌ها در سواحل دریای خزر نسبتاً فراوان است و در زمستان‌های سخت، تعداد آنها بیشتر می‌شود. قبلاً در سیستان زاد و ولد می‌کرده است، به صورت سرگردان در خوزستان دیده شده است.

زیستگاه قوی گنگ (قوی ساکت)

باتلاق‌ها، کنار رودخانه‌ها و کانال‌ها، سواحل دریاچه و یا سواحل پناه‌دار دریا.

وضعیت حفاظتی قوی گنگ (قوی ساکت):

هنوز برنامه حفاظتی خاصی برای این پرنده در نظر گرفته نشده است. ضروری است باجدیت از شکار و تعقیب این پرنده جلوگیری شود.

چطور پیدایش کنیم :

قوی گنگ اندازه اش ۱۵۰ سانتی‌متر است؛ جثه اش به اندازه قوی فریادکش ولی بزرگتر از قوی کوچک است و نشانه تشخیص آن؛ از هردوی آنها منقار نارنجی رنگ با قاعده برآمده و سیاه می باشد، همچنین در هنگام شنا، گردنش را به حالتی زیبا خم می کند و منقارش را به سمت پایین نگاه می دارد و اغلب اوقات شاهپره‌های ثانوی بال خود را بلند می کند، به خصوص در مواردی که حالت تهاجمی به خود می گیرد. پرنده نابالغ قهوه ای کمرنگ و چرک و روی هم رفته پرننگتر از نابالغ قوی فریادکش است، منقارش بدون برآمدگی و به رنگ صورتی مایل به خاکستری، و پاهایش خاکستری رنگ می باشد. پرواز این پرنده، پرتوان و مستقیم است، با گردن راست و کشیده و حرکت بالهایش صدایی نظیر آوای موسیقی ایجاد می کند. جز در فصل زاد و ولد همیشه به طور دسته جمعی زندگی می کنید (گاهی به صورت گله های خیلی بزرگ دیده می شوند) قوی گنگ از جمله سنگین‌وزن‌ترین پرندگان در جهان است. نرها می‌توانند وزنی میان ۱۱ تا ۱۲ کیلوگرم داشته باشند و ماده‌های اندک کوچکتر وزنی برابر ۸٫۵-۹ کیلوگرم دارند. منقار پرنده نر اندکی بزرگ‌تر از منقار پرنده ماده است و هر دو زائده‌ای سیاه‌رنگ و گوشتی در جلوی چشم‌ها و بالای نوک دارند. جوجه‌ها به رنگ قهوه‌ای نقره‌ای هستند با زیربدن سفید و نوک سیاه. قوهای جوان دارای رنگ خاکستری-قهوه‌ای محو هستند که در پایان سال یکم زندگی به سفیدی خواهد گرایید. نوک آن‌ها با گذشت زمان صورتی‌تر می‌شود تا آنکه به سیاهی گراید

قوی گنگ (Cygnus olor) یک گونه از قو، و بنابراین عضوی از اردک‌ها، غازها و اردکیان است که بومی اروپا و آسیا و شمال دور آفریقا است. همچنین با انتقال انسان‌ها در آمریکای شمالی، استرالزی و جنوب آفریقا نیز یافت می‌شود. اطلاق نام «گنگ» به آن به خاطر کم‌صدا بودن در مقایسه با دیگر گونه‌های قو است قوی گنگ پرنده ملی غیررسمی کشور دانمارک است و در سال ۱۹۲۶ در این کشور جانوری حفاظت‌شده نامیده شد.

قوی کوچک (قوی تندرا)

قوی کوچک (قوی تندرا) ۱۲۰ سانتی متر است ؛ بطور محسوس از قوی گنگ و قوی فریادکش کوچکتر و گردنش کوتاه تر است . از لحاظ کلی بیشتر به قوی فریادکش شباهت دارد با این تفاوت که منقارش کوتاهتر با زردی کمتر و بدون زاویه ، سرش گرد ، صدایش خیلی آرامتر است . پرنده نابالغ نیز شبیه نابالغ قوی فریادکش ولی از آن کوچکتر است . رفتار و زیستگاه این پرنده مشابه قوی فریادکش می باشد ، ولی پرواز دسته جمعی آن کمتر شکل منظمی دارد . برخلاف قوی گنگ ، شاهپره‌های ثانوی بالی را بلند نمی کند و در حال پرواز حرکت بالهایش نظیر پرنده مزبور ، صدای مخصوصی ندارد . قوی تندرا، دو گونه است قوی کوچک ، *Bewick's Swan* با نام علمی *Cygnus bewickii* که در ناحیه *Palearctic* زندگی می کند و دیگری قوی سوت زن *Whistling Swan* با نام علمی *Cygnus columbianus* که در ناحیه *Nearctic* زندگی می کند.

نیم رخ سایه پرنده

اندازه پرنده: < 15 Cm

طبقه بندی علمی

فرمانروا: جانوران

شاخه: طنابداران

رده: پرندگان

راسته: غاز سنان - anseriformes

قوها - swans

نام علمی: *Cygnus Bewickii*

نام انگلیسی: Bewick's Swan

نقشه پراکندگی قوی کوچک (قوی تندرا):

صدای قوی کوچک (قوی تندرا):

صدای این پرندۀ شبیه قوی فریاد کش است و هنگام پرواز و حرکت روی آب، یا آهنگی دلنشین، به گوش می رسد و گاهی از فاصله ی دور، شبیه پارس کردن سگ، شنیده می شود.

پراکندگی قوی کوچک (قوی تندرا)

قوی کوچک پرندۀ ایست که زمستان ها به طور نامنظم و به تعداد کم، در سواحل دریای خزر و منطقه آذربایجان دیده می شود.

زیستگاه قوی کوچک (قوی تندرا)

این پرندۀ در زیستگاه های باتلاقی و د ریاحه های آب شیرین به سر می برد. به صورت مهاجر زمستانی، در شمال ایران و ترکیه، به طور اتفاقی و سرگردان، در عراق و شمال غربی عربستان و عمان مشاهده می شود.

وضعیت حفاظتی قوی کوچک (قوی تندرا):

هنوز برنامه حفاظتی خاصی برای این پرندۀ در نظر گرفته نشده است.

چطور پیدایش کنیم:

قوی کوچک (قوی تندرا) ۱۲۰ سانتی متر است؛ بطور محسوس از قوی گنگ و قوی فریادکش کوچکتر و گردنش کوتاه تر است. از لحاظ کلی بیشتر به قوی فریادکش شباهت دارد با این تفاوت که منقارش

کوتاهتر با زردی کمتر و بدون زاویه ، سرش گرد ، صدایش خیلی آرامتر است .
پرنده نابالغ نیز شبیه نابالغ قوی فریادکش ولی از آن کوچکتر است . رفتار و
زیستگاه این پرنده مشابه قوی فریادکش می باشد ، ولی پرواز دسته جمعی آن
کمتر شکل منظمی دارد . برخلاف قوی گنگ ، شاهپره‌ای ثانوی بالی را بلند نمی
کند و در حال پرواز حرکت بالهایش نظیر پرنده مزبور ، صدای مخصوصی ندارد .
قوی تندرا، دو گونه است قوی کوچک ، **Bewick's Swan** با نام علمی **Cyg-**
nus bewickii که در ناحیه **Palearctic** زندگی می کند و دیگری قوی سوت
زن **Whistling Swan** با نام علمی **Cygnus columbianus** که در ناحیه
Nearctic زندگی می کند.